

T.C.
BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI

7(9820
6.10.20
SÜRELİDİR

Sayı : B.02.0.002-610- **3377**

8/11/2012

Konu : 7/9820 sayılı
yazılı soru önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İlgi : a) TBMM Başkanlığı'nın 2/10/2012 tarih ve A.01.0.KKB.0.10.00.00-133904 sayılı yazıları.
b) Başbakanlığın 8/10/2012 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/610-2-1947/4129 sayılı yazıları.

İlgi yazı eki Aydın Milletvekili Ali Uzunırmak tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 7/9820 sayılı yazılı soru önergesinin cevabına ilişkin olarak, Hazine Müsteşarlığı ve Merkez Bankası'nın yazısı ekte sunulmaktadır.

Bilgilerine arz ederim.

Ali BABACAN
Başbakan Yardımcısı

E K L E R :

- 1- HM'nin 2/11/2012 tarih ve 1524 sayılı yazısı ve ekleri (3 sayfa)
- 2- TCMB'nin 6/11/2012 tarih ve 307391 sayılı yazısı ve ekleri (3 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği:
TBMM Başkanlığına

Bilgi:
Başbakanlığa

T.C.
BAŞBAKANLIK
Hazine Müsteşarlığı

Sayı : B.02.1.HZN.0.06.11.02-610/
Konu : Soru Önergesi

1524

02.11.2012

BAŞBAKAN YARDIMCILIĞINA
(Sn. Ali BABACAN)

İlgi : Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğünün 08.10.2012 tarihli ve B.02.0.KKG.0.12/610-2-1947/4129 sayılı yazısı.

Aydın Milletvekili Sayın Ali UZUNIRMAK tarafından Başbakan Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'a tevcih edilen, Sayın Başbakanımızın da kendileri adına Başbakan Yardımcısı Sayın Ali BABACAN koordinatörlüğünde cevaplandırılmasını tensip ettikleri 7/9820 esas numaralı soru önergesine ilişkin Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan cevap metni ekte sunulmaktadır.

Bilgileri ile gereğini arz ederim.

İbrahim H. ÇANAKCI
Müsteşar

EKLER:
1- Yazı (2 Sayfa)

T.C. BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI (ALİ BABACAN)
TARİH: 02.11.2012
SAYI : 3338

AYDIN MİLLETVEKİLİ SN. ALİ UZUNIRMAK'IN
BAŞBAKAN SAYIN RECEP TAYYİP ERDOĞAN'A TEVCİH ETTİĞİ
7/9820 ESAS NUMARALI SORU ÖNERGESİ İLE İLGİLİ OLARAK
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI TARAFINDAN HAZIRLANAN CEVAP METNİ

SORU 5: Türkiye Cumhuriyeti'nin iç ve dış borç miktarı ne kadardır ?

SORU 6: Türkiye'deki özel sektörün ve özel kişilerin iç ve dış borcunun toplam tutarı ne kadardır?

CEVAP 5, 6:

2012 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla Türkiye brüt dış borç stoku 323,5 milyar ABD dolarıdır. Bu tutarın 212,5 milyar doları özel sektöre, 8,7 milyar doları TCMB'ye ve 102,3 milyar doları kamuya aittir. 102,3 Milyar dolarlık kamu brüt dış borç stokunun 80,8 milyar doları merkezi yönetim borçlarından, kalan 21,5 milyar dolarlık kısmı ise diğer kamu kurum ve kuruluşlarının borçlarından oluşmaktadır.

2012 yılı Haziran sonu itibarıyla kamu brüt iç borç stoku 395,8 milyar TL'dir. Bu tutarın 377,7 milyar TL'si merkezi yönetime, 18,1 milyar TL'si diğer kamu kurum ve kuruluşlarına aittir.

SORU 8: 2002'den bu yana, Türkiye Cumhuriyeti'nin IMF'ye olan kamu borcu düşerken, hangi kurum ve finans kuruluşlarına olan borcu artmıştır? Yılları itibarıyla ne kadar artmıştır? Yıllar itibarıyla ne kadar iç ve dış borçlanmaya gidilmiştir?

CEVAP 8: 2002 yılından bu yana merkezi yönetim dış borç stokunun alacaklı dağılımı incelendiğinde IMF'ye olan borç stokunun ve söz konusu borcun GSYİH'ye oranının azaldığı görülmektedir. Diğer taraftan, aynı dönem içerisinde toplam dış borç stokunun GSYİH'ye oranı da sürekli azalmaktadır. (Tablo 1,2)

Tablo 1: Merkezi Yönetim Dış Borç Stoku (Alacaklı Dağılımı)											
<i>Milyon USD</i>	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012/6
Toplam	56.773	63.346	68.584	64.643	66.577	67.121	69.757	74.054	78.085	79.185	80.780
Kredi	33.699	36.584	38.855	33.083	30.230	28.377	30.851	33.155	33.901	32.657	30.942
Uluslararası Kuruluşlar	20.721	23.629	26.361	22.189	19.424	17.280	18.912	21.385	20.869	18.808	17.850
(IMF) (*)	13.941	16.732	18.445	14.647	10.759	7.144	8.563	9.434	7.107	4.361	3.163
Hükümet Kuruluşları	6.688	6.877	6.550	5.267	5.077	4.932	5.538	5.657	6.307	6.510	6.225
Diğer	6.290	6.079	5.943	5.627	5.729	6.165	6.401	6.113	6.725	7.339	6.868
Tahvil	23.074	26.762	29.729	31.560	36.347	38.744	38.907	40.899	44.185	46.527	49.838

(*) 2009 yılında kullanılan 959 milyon SDR'lik IMF SDR tahsisatı dahildir.

Tablo 2: Merkezi Yönetim Dış Borç Stokunun GSYİH'ye oranı										
%	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Toplam	24,6	20,8	17,6	13,4	12,6	10,3	9,4	12,0	10,7	10,2
Kredi	14,6	12,0	10,0	6,9	5,7	4,4	4,2	5,4	4,6	4,2
Uluslararası Kuruluşlar	9,0	7,7	6,8	4,6	3,7	2,7	2,5	3,5	2,9	2,4
(IMF)	6,0	5,5	4,7	3,0	2,0	1,1	1,2	1,5	1,0	0,6
Hükümet Kuruluşları	2,9	2,3	1,7	1,1	1,0	0,8	0,7	0,9	0,9	0,8
Diğer	2,7	2,0	1,5	1,2	1,1	1,0	0,9	1,0	0,9	0,9
Tahvil	10,0	8,8	7,6	6,6	6,9	6,0	5,2	6,6	6,0	6,0
GSYİH (Milyon USD)	230.494	304.901	390.387	481.497	526.429	648.754	742.094	616.703	731.608	774.188

Merkezi yönetim kapsamında yapılan iç ve dış borçlanmaya ilişkin tutarlar yıllar itibarıyla Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3: Merkezi Yönetim Bütçe Finansmanı											
Milyon TL	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012/6
DIŞ BORÇLANMA (NET)	14.485	1.796	3.505	-2.009	-407	-2.478	3.522	6.123	7.756	2.275	1.837
Kullanım	23.494	12.476	13.309	13.760	18.069	13.060	14.597	14.395	18.436	13.760	10.248
Ödeme	-9.009	-10.680	-9.804	-15.769	-18.476	-15.538	-11.075	-8.272	-10.680	-11.485	-8.412
Milyon TL	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012/6
İÇ BORÇLANMA (NET)	17.474	42.884	30.712	21.318	4.461	8.915	13.859	54.770	23.329	14.999	9.055
Satış *	95.674	148.762	158.068	151.529	116.231	116.223	103.983	149.897	162.637	112.073	56.267
Ödeme *	-78.199	-105.878	-127.355	-130.211	-111.769	-107.307	-90.124	-95.126	-139.308	-97.074	-47.212

* TL Cinsinden Hazine Bonosu, TL Cinsinden Devlet Tahvili ve Döviz Cinsinden Devlet Tahvili'nin satış ve ödeme tutarlarının toplamı alınmıştır.

**TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI**

İDARE MERKEZİ

ANKARA, 6 Kasım 2012

Cevaplarda şu işaretlerin tekrarını dileriz:

B.02.2.TCM.0.00.00-610/ 50128

Konu: Soru önergesi

307391

**T.C. BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI
(Sayın Ali BABACAN)
ANKARA**

İlgi: 10.10.2012 tarih ve B.02.0.002-610-3104 sayılı Evrak Akış ve Talimat Formu.

İlgide kayıtlı yazı ekinde Bankamıza ulaşan Aydın Milletvekili Ali Uzunırmak'ın 7/9820 esas sayılı yazılı soru önergesine ilişkin olarak, Bankamız değerlendirmesi ilişikte gönderilmektedir.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

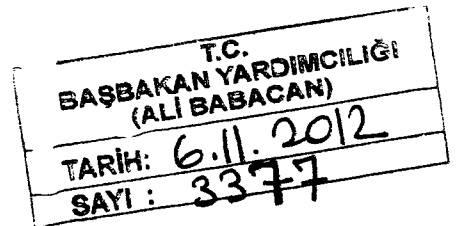
**TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI
İdare Merkezi**

**Murat ÇETİNKAY
Başkan Yardımcısı**

**Mehmet YÖRÜKOĞLU
Başkan Yardımcısı**

Baskan V.

Ek: 1 (2 sayfa)

18
A
B

AYDIN MİLLETVEKİLİ ALİ UZUNIRMAK'IN
7/9820 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN
TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI DEĞERLENDİRMESİ

TCMB, para ve kur politikalarına olan güveni sağlamak ve bu politikaları desteklemek, uluslararası piyasalara güven vermek, devletin yabancı para iç ve dış borç servisini gerçekleştirmek için gerekli döviz likiditesini bulundurmak, kriz zamanlarındaki şokların ülke ekonomisi üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirebilmek gibi amaçlara yönelik olarak döviz rezervi tutmaktadır. Tutulan rezerv miktarı uygulanan döviz kuru rejimi, ülkenin yabancı para yükümlülüklerinin miktarı, yaşanabilecek dışsal şokların muhtemel büyüklüğü, ortaya çıkma olasılığı ve sıklığı ile yakından ilişkilidir.

G-20 ülkelerinin tamamı döviz rezervi tutmaktadır. Suudi Arabistan ve Çin hariç G-20 ülkeleri ile IMF'nin Özel Veri Yayınlama Standartlarına (SDDS) üye olan diğer ülkelerin rezerv kompozisyonlarına ilişkin bilgilere IMF'nin aşağıda yer alan web adresinden ulaşılabilir.

<http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/ReserveTemplates.aspx>

Döviz rezervinin tamamına yakını ihtiyaç duyulduğu her an nakde çevrilebilecek varlıklardan oluşmaktadır. Bu kapsamda, rezervlerin büyük bir kısmı kaydi formda tutulmakta olup TCMB İdare Merkezi ile Ankara Şubesi nezdinde bulunan ve uluslararası rezerv kapsamında yer alan kalemler sadece fiziki formda tutulan altın ve efektiflerdir.

TCMB'nin rezerv yönetim öncelikleri, 1211 sayılı Kanun'un 53. maddesinde belirtildiği üzere sırasıyla güvenli yatırım, likidite ve getiridir. Buna göre döviz rezervleri yatırıma tabi tutulurken öncelikle en az riske sahip oldukları düşünülen ülkeler tarafından ihraç edilmiş sabit getirili menkul kıymetler tercih edilmektedir. Bunun sonucunda, yatırım yapılan her bir döviz cinsi için farklı faiz oranları üzerinden getiri elde edilmekte olup söz konusu oranlar da piyasa koşullarına bağlı olarak değişmektedir. Ayrıca kredi değerliliği yüksek bankalar ile yapılan vadeli mevduat işlemleri ile yurtdışı muhabirler nezdinde cari hesaplarda tutulan rezervlerimiz için de yine döviz cinsine ve piyasa koşullarına bağlı olarak farklı faiz oranları üzerinden faiz geliri elde edilmektedir.

TCMB'nin döviz rezervlerinin tamamına yakını kısa süre içerisinde nakde dönüştürülebilecek yüksek likiditeye sahip varlıklardan oluşmakta, bunların yine tamamına yakını TCMB tarafından herhangi bir kısıtlama olmaksızın kullanılabilir niteliktedir. Döviz

rezervlerinin kullanım alanları ise daha önce ifade edilen rezerv tutma amaçları ile yakından ilgilidir. Bu çerçevede TCMB, uygulanmakta olan para ve kur politikalarını desteklemek, TCMB'nin döviz yükümlölüklerini yerine getirmek, Hazine Müsteşarlığı adına yabancı para üzerinden iç ve dış borç ödemelerini gerçekleştirmek gibi amaçlarla döviz rezervlerini kullanmaktadır. Bu kapsamda, 2002 yılından bu yana yaklaşık 260,5 milyar USD tutarında döviz ödemesi yapılmıştır. Yine aynı dönemde döviz kurunda aşırı oynaklığı önlemek ve döviz likiditesini düzenlemek amacıyla doğrudan müdahale ve döviz alım/satım ihaleleri yoluyla yaklaşık 90,9 milyar USD tutarında döviz alımı, 20,2 milyar USD tutarında döviz satımı gerçekleştirilmiştir.